

Dr. sc. MARIJA ZUBER
HZRIF, Zagreb

Stručni članak UDK 330.5 – 331.2

Neoporezivi i oporezivi primici studenata i učenika koji rade preko ovlaštenih posrednika

Zakonom o obavljanju studentskih poslova propisana je minimalna satnica za redovne i izvanredne studente koji rade preko ovlaštenih posrednika te obveza uvećanja ugovorene satnice ako student radi prekovremeno, noću, nedjeljom i u dane blagdana i neradne dane propisane posebnim zakonom. Za učenike srednjih škola koji rade preko ovlaštenih posrednika, nije propisana minimalna satnica. Izmjenama Zakona o porezu na dohodak koje su na snazi od 1. siječnja 2021. godine otklonjena je neusklađenost poreznih obilježja zarada izvanrednih studenata prema tom propisu i prema Zakonu o obavljanju studentskih poslova.

U članku se analiziraju neoporezivi i oporezivi primici redovnih i izvanrednih studenata i učenika srednjih škola koji rade preko ovlaštenih posrednika.

1. UVOD

Radno angažiranje studenata uređeno je Zakonom o obavljanju studentskih poslova (Nar. nov., br. 96/18. i 16/20.) i Pravilnikom o obliku i sadržaju ugovora o obavljanju studentskih poslova (Nar. nov., br. 3/19.). Uvjeti pod kojima mogu raditi učenici srednjih škola i korisnici učeničkih domova propisani su Pravilnikom o obavljanju djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem (Nar. nov., br. 28/19.) kao podzakonskim aktom Zakona o tržištu rada (Nar. nov., br. 118/18. i 32/20.).

Studenti i učenici koji bez zasnivanja radnog odnosa rade preko ovlaštenih posrednika ne ostvaruju socijalna prava kao zaposlenici, oni su zaštićeni od posljedica nesreće na radu i profesionalnog oboljenja kao osobe osigurane u posebnim okolnostima. Riječ je o dva oblika obveznog osiguranja:

- **zdravstveno osiguranje** od posljedica nesreće na radu i profesionalnog oboljenja (čl. 16. st. 1. toč. 1. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju Nar. nov., br. 80/13. – 98/19.), koje student odnosno učenik ostvaruje temeljem prijave/odjave koju posrednik u zapošljavanju dostavlja Hrvatskom zavodu za obvezno zdravstveno osiguranje (prijava se dostavlja na Tiskanici-5)
- **mirovinsko osiguranje** od posljedica nesreće na radu i profesionalnog oboljenja (čl. 19. st. 1. toč. 1. Zakona o mirovinskom osiguranju, Nar. nov., br. 157/13. – 102/19.), koje nije statusno osiguranje, već se status osiguranika uspostavlja ukoliko se dogodi osigurani slučaj, tj. ako bi učenik odnosno student zbog posljedica nesreće na radu ostvario pravo na invalidsku mirovinu ili drugo pravo iz mirovinskog osiguranja.

Zarade koje učenici i studenti ostvaruju radom preko ovlaštenih posrednika, porezno su izjednačene, ali su fiskalno značajno manje opterećene od zarada koje se ostvaruju radom u radnom odnosu.

2. RAD STUDENATA PREMA POSEBNOM ZAKONU

Zakon o obavljanju studentskih poslova uređuje brojna pitanja u vezi rada studenata, ali ne definira koji se poslovi smatraju studentskim poslovima. Proizlazi da student može obavljati bilo koji posao za koji ispunjava uvjet stručne kvalifikacije, osposobljenosti i zdravstvenog stanja. Student jedino ne može obavljati posao za koji je posebnim zakonom određeno da ga mogu obavljati licencirane osobe (npr. samo članovi određene profesionalne komore) odnosno da ga moraju obavljati radnici koji su s poslodavcem zasnivali radni odnos. Takvih je ograničenja u našim propisima vrlo malo pa proizlazi da student može obavljati svaki posao za koji naručitelj posla procijeni da ga je student sposoban obaviti.

Studenti se zapošljavaju preko ovlaštenih posrednika, ali ne zasnivaju radni odnos. Posrednici su studentski centri ili visoko učilište koje ima centar za studentski standard, uz uvjet da su prethodno od Ministarstva nadležnog za visoko obrazovanje pribavili odobrenje za obavljanje poslova posredovanja. Posrednici pod jednakim uvjetima mogu posredovati u zapošljavanju redovnih i izvanrednih studenata. Osim za studente koji studiraju u Hrvatskoj, posrednici mogu posredovati za studente koji su državljani Republike Hrvatske, državljani zemlje članice Europske unije, Europskog gospodarskog prostora i Švicarske Konfederacije, koji imaju prebivalište u Hrvatskoj, a studiraju na visokom učilištu izvan Republike Hrvatske. Posrednici mogu posredovati i za strane studente koji u Hrvatskoj borave u okviru studentske razmjene.

Student nije radnik, a naručitelj posla mu nije poslodavac u smislu propisa radnog prava, iako student radi po uputama naručitelja i izvršava radne naloge u zadanom radnom vremenu. Praktično, student obavlja iste poslove kao radnici zaposleni kod odnosnog poslodavca. Za vrijeme studiranja ima pravo raditi od

PLAĆE I SOCIJALNO OSIGURANJE – plaće i naknade

dana upisa do završetka studija, ali najduže do dvostrukog trajanja studija na prvoj i drugoj razini. Da bi imao pravo raditi preko ovlaštenog posrednika, mora u prethodnoj akademskoj godini ostvariti najmanje 1 ECTS bod, osim ako upisuje prvu godinu i ako ima prekid studiranja.

Student može raditi tek nakon sklapanja **trostranog ugovora** između naručitelja, posrednika i studenta kao izvođača. Osim u pisanoj formi, ugovor se može sklopiti i elektroničkim putem. Sklopljeni ugovor je uvjet za početak rada, u pravilu se sklapa za **svaki mjesec**, a iznimno se može sklopiti na rok do 45 dana, ali tada u samom ugovoru treba navesti **razloge zbog kojih se zaključuje na rok duži od mjesec dana**. Nakon što student obavi posao, izvođač potpisuje izjavu kojom potvrđuje odrađeni broj sati, dostavlja je posredniku i posrednik studentu isplaćuje ugovorenu naknadu.

3. NAKNADA KOJU NARUČITELJ PLAĆA ZA OBAVLJENI STUDENTSKI POSAO

Struktura naknade koju posrednik zaračunava naručitelju studentskog rada propisana je čl. 12. Zakona. Naknada koju naručitelj plaća posredniku za obavljeni studentski posao, sastoji se od:

1. doprinosa za obvezno osiguranje studenta
2. zarade studenta i
3. naknade posredniku.

3.1. Doprinosi za obvezno osiguranje studenata

Osnovice, stope i obveznici plaćanja doprinosa za obvezno osiguranje studenata koji rade preko ovlaštenih posrednika uređeni su Zakonom o doprinosima (Nar. nov., br. 84/08. – 106/18.). Plaćaju se dva posebna doprinosa:

- poseban doprinos za mirovinsko osiguranje za osobe osigurane u određenim okolnostima po stopi od 5 % i
- poseban doprinos za zaštitu zdravlja na radu po stopi od 0,5 %.

Oba se doprinosa obračunavaju i plaćaju kao doprinosi na osnovicu. Osnovica za obračun doprinosa je **svaki pojedinačni primitak** koji posrednik isplaćuje studentu, neovisno o tome je li riječ o neporezivom primitku ili o primitku koji pri isplati podliježe porezu na dohodak.

Obveznik obaju doprinosa je ovlašten posrednik. Posrednik je ujedno i obveznik obračunavanja i plaćanja obveznih doprinosa. Doprinosi dopijevaju na **dan isplate** primitka. Dakle, doprinosi za obvezno osiguranje studenta koji radi preko ovlaštenog posrednika nisu dio **zarade studenta**, propisani su kao obveza posrednika, a snosi ih naručitelj posla kao sastavni dio troškova studentskog rada.

3.2. Zarada i drugi primici studenata

Naknada za obavljeni posao se ugovara u trostranom ugovoru koji zaključuju student kao izvođač, poslodavac kao naručitelj posla i posrednik. Zakonom o obavljanju studentskih poslova propisan je postupak i način utvrđivanja **minimalne naknade po satu studentskog rada**, a određuje se tako da se minimalna bruto plaća propisana Uredbom Vlade RH podijeli sa 160. Prema tom kriteriju, minimalna naknada za obavljanje studentskih poslova u 2021. godini ne može biti manja od **26,56 kn po satu** ($4.250 : 160 = 26,56$ kn). Odluku o iznosu minimalne naknade po satu obavljenih studentskih poslova za svaku godinu donosi ministar nadležan za visoko obrazovanje, u roku 15 dana nakon što Vlada RH donese uredbu o visini minimalne plaće.

Ako student radi noću, u dane blagdana i neradnih dana, nedjeljom ili prekovremeno, **ugovorena satnica se povećava za 50 %** (čl. 13. st. 3. Zakona o obavljanju studentskih poslova).

Na studente se ne primjenjuju postoci povećanja zarade za rad u navedenim okolnostima koji su pravilnikom o radu ili kolektivnim ugovorom propisani kao obveza poslodavca prema zaposlenim radnicima, već se na studente primjenjuju povećanja satnice za 50 % propisana Zakonom o obavljanju studentskih poslova. To u praksi može dovesti do situacije da npr. radnik koji radi nedjeljom ima pravo na dodatak u visini 30 % ili 35 %, što je uobičajeno u važećim kolektivnim ugovorima, a student koji radi u istim okolnostima, ima pravo na uvećanje satnice za 50 %.

Zakonom nije definirano koji sati se za studenta smatraju prekovremenim radom pa **analognom primjenom propisa radnog prava** proizlazi da je za studenta rad u trajanju dužem od 40 sati tjedno, prekovremeni rad. Za određivanje povećanja satnice za noćni rad također treba primijeniti propise radnog prava prema kojima se noćnim radom smatra rad od 22 sata uvečer do 6 sati sljedećeg dana, a u poljoprivredi rad između 22 sata uvečer i 5 sati ujutro idućeg dana (čl. 69. st. 1. Zakona o radu, Nar. nov., br. 93/14. – 98/19.).

Student koji radi najmanje 6 sati dnevno ima pravo na plaćenu dnevnu stanku od 30 minuta. Za vrijeme stanke ima pravo na jednaku zaradu kao za razdoblja u kojima obavlja ugovorene poslove.

Osim naknade za obavljeni posao koja je obvezan sastojak ugovora o obavljanju studentskih poslova, naručitelj posla i student (izvođač) **moгу** ugovoriti obvezu naručitelja da studentu nadoknadi troškove prijevoza za dolazak na posao, da mu isplati naknadu za topli obrok ili mu na drugi način osigura prehranu tijekom rada te druge primitke studenta (čl. 13. st. 4. Zakona).

3.3. Posrednička naknada

Posrednik može jedino od naručitelja naplatiti naknadu za posredovanje, nije dozvoljeno naplatiti naknadu od studenta. Posrednička naknada iznosi 12,5 %, obračunava se na neto zaradu studenta i sastoji se od dva dijela:

- 12 % na neto naknadu studentu – namijenjeno je za podmirivanje troškova posredovanja i za poboljšanje studentskog standarda (smještaj i prehrana studenata te kulturne i sportske aktivnosti studenata) i
- 0,5 % na neto naknadu studentu – namijenjeno je za financiranje kulturnih, sportskih, znanstvenih i edukacijskih aktivnosti koje isključivo provode studenti i studentske organizacije.

Posrednička naknada se dodaje na neto zaradu studenta pa se ukupan iznos koji plaća naručitelj posla izračunava tako da se na ukupni iznos neto naknade studenta (izvođača) obračunava postotak zakonom propisanih doprinosa i zbrojeni postotak naknade za posredovanje.

Primjer 1. – Obračun ukupnog iznosa koji plaća naručitelj studentskog posla

Student je preko ovlaštenog posrednika radio tijekom srpnja 2021. Ugovorena zarada studenta iznosi 28,00 kn po satu, student je odradio 176 sati, od čega 8 sati u noćnom radu.

U ovom primjeru posrednik će studentu isplatiti 5.040,00 kn ($168 \text{ sati} \times 28,00 \text{ kn} = 4.704,00 \text{ kn} + 8 \text{ sati} \times 42,00 \text{ kn} = 336,00 \text{ kn}$), a naručitelju posla će fakturirati iznos koji se sastoji od:

Red. br.	Opis	Iznos u kn
1.	Zarada studenta	5.040,00
2.	Osnovica za obračun obveznih doprinosa	5.040,00
3.	Poseban doprinos za mirovinsko osiguranje osoba osiguranih u posebnim okolnostima – 5,0 %	252,00
4.	Poseban doprinos za zdravstveno osiguranje osoba osiguranih u posebnim okolnostima – 0,5 %	25,20
5.	Provizija posrednika (12,5 % na zaradu studenta)	630,00
6.	Ukupno	5.947,20

Kao što je vidljivo iz tablice, obvezni doprinosi i posrednička naknada obračunavaju se na istu osnovicu, tj. na studentsku zaradu.

4. RAD UČENIKA SREDNJIH ŠKOLA I KORISNIKA UČENIČKIH DOMOVA PREKO OVLAŠTENIH POSREDNIKA

4.1. Uvjeti rada učenika srednjih škola

Pravilnikom o obavljanju djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem propisani su uvjeti i postupak izdavanja odobrenja srednjoškolskim ustanovama koje posreduju u zapošljavanju učenika srednjih škola (pod srednjoškolskim ustanovama podrazumijevaju se srednje škole i učenički domovi). Srednjoškolske ustanove mogu obavljati poslove posredovanja za povremeni rad **svojih redovnih učenika** u zemlji, a iznimno i za redovne učenike drugih srednjoškolskih ustanova **sa sjedištem u istoj županiji**, na temelju pisanog sporazuma koji su dužne dostaviti ministarstvu nadležnom za rad. Za obavljanje posredovanja za povremeni rad redovnih učenika srednjoškolske ustanove moraju imati dozvolu ministarstva nadležnog za rad. Između ostalih uvjeta, srednjoškolska ustanova mora dokazati da zapošljava osobu koja obavlja posredovanje za povremeni rad redovitih učenika, a koja ima najmanje prvi stupanj fakulteta, stručni studij ili višu školu.

Poslovi posredovanja srednjoškolskih ustanova obuhvaćaju četiri skupine poslova:

1. obavljanje poslova posredovanja za povremeni rad redovnih učenika
2. vođenje očevidnika učenika – članova i obavljenih posredovanja
3. obračun i naplata učenikove zarade, propisanog doprinosa te naknade za posredovanje od naručitelja
4. isplatu punog iznosa zarade učeniku bez naknade.

Redoviti učenici srednjih škola i korisnici učeničkih domova mogu obavljati povremene poslove samo za vrijeme ljetnog, proljetnog i zimskog odmora.

Termine i trajanje odmora za učenike srednjih škola za svaku školsku godinu propisuje ministar prosvjete. Tako je Odlukom o početku i završetku nastavne godine, broju radnih dana i trajanju odmora učenika osnovnih i srednjih škola za školsku godinu 2020./2021. (Nar. nov. 57/20. i 136/20.), propisano razdoblje zimskog, proljetnog i ljetnog odmora učenika. Za većinu učenika srednjih škola ljetni odmor je započeo 19. lipnja 2021. godine i traje do početka sljedeće nastavne godine.

Za posredovanje za rad **maloljetnog učenika** srednjoškolska ustanova mora imati pisanu suglasnost njegovog zakonskog zastupnika (roditelja ili skrbnika), a za učenika mlađeg od 15 godina i pisanu suglasnost inspektora rada. Maloljetni učenici ne smiju raditi na poslovima s posebnim uvjetima rada, na osobito teškim i za zdravlje štetnim poslovima, ni na poslovima određenim Pravilnikom o poslovima na

PLAĆE I SOCIJALNO OSIGURANJE – plaće i naknade

kojima se ne smije zaposliti maloljetnik (Nar. nov., br. 83/15. – 109/19). Zabranjen je rad maloljetnika u kockarnicama, salonima za igre na sreću, disko klubovima, noćnim barovima i noćnim klubovima te na drugim sličnim poslovima koji mogu ugroziti čudorednost maloljetnika.

Pravilnikom o obavljanju djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem uređena je dodatna zaštita maloljetnih učenika koji rade preko ovlaštenih srednjoškolskih ustanova. Puno radno vrijeme maloljetnog učenika ne smije biti duže od sedam sati dnevno i 35 sati tjedno, a ukoliko je stariji od 15 godina može raditi osam sati dnevno i 40 sati tjedno. Ukoliko dnevno radi više od 4 sata i 30 minuta, ima pravo na odmor (stanku) od najmanje 30 minuta. Između dva uzastopna radna dana ima pravo na odmor od najmanje 14 sati neprekidno. Njegov tjedni odmor mora iznositi najmanje 48 sati neprekidno. Zabranjen je rad maloljetnog učenika u razdoblju između 20 sati uvečer i 6 sati prije podne.

O povremenom radu redovitog učenika odnosno korisnika učeničkog doma sklapa se pisani ugovor koji nosi naziv "**Ugovor o povremenom radu redovnog učenika**". Stranke ugovora su naručitelj posla i učenik, ali uz supotpis zakonskog skrbnika. Ugovor se sklapa u četiri primjerka, od kojih se jedan dostavlja inspektoratu rada, u roku tri dana od dana sklapanja ugovora. Inspektoratu ugovor dostavlja srednjoškolska ustanova koja je obavila posredovanje u zapošljavanju učenika.

4.2. Zarada učenika, doprinosi za obvezno osiguranje i provizija posrednika

Nakon obavljenog posla, naručitelj ovjerava ugovor sklopljen s učenikom i dopunjuje ga podacima o stvarno obavljenim satima rada i iznosu učeničke zarade. Troškovi naručitelja posla obuhvaćaju zaradu učenika, doprinose za obvezno osiguranje od posljedica nesreće na radu i profesionalnog oboljenja i naknade za srednjoškolsku ustanovu.

Različito od studentske zarade koja je propisana odlukom nadležnog ministra, za učenike koji rade preko ovlaštenog posrednika nisu propisane minimalne zarade. No propisane su obveze srednjoškolske ustanove u zaštiti redovitog učenika u vezi potraživanjem zarade za obavljeni rad tako da srednjoškolska ustanova solidarno odgovara za novčane obveze naručitelja prema učeniku.

Učenici koji rade preko ovlaštenog posrednika smatraju se obvezno osiguranim osobama u posebnim okolnostima, a posrednik u zapošljavanju je obveznik plaćanja posebnih doprinosa i to 5 % doprinosa za mirovinsko osiguranje i 0,5 % doprinosa za zaštitu zdravlja na radu.

Posrednička provizija je niža od posredničke provizije za studentski rad. Provizija koju naplaćuju srednje škole i učenički domovi koji obavljaju poslove posredovanja u zapošljavanju učenika **ne može biti veća od 10 %** i obračunava se na zaradu učenika.

5. POREZNA OBILJEŽJA ZARADE KOJU STUDENTU ILI UČENIKU ISPLAĆUJE OVLAŠTENI POSREDNIK

5.1. Naknada koju posrednik isplaćuje kao neoporezivi primitak

Zakonom o obavljanju studentskih poslova, kao *les specialis* propisu, određeno je da su redoviti i izvanredni studenti izjednačeni prema tom propisu ujedno smatraju izjednačenima i prema propisima kojim je uređeno oporezivanje dohotka (čl. 2. t. 1.). Prema Zakonu o obavljanju studentskih poslova, **izvanredni studenti su izjednačeni s redovnim studentima** uz uvjet da:

PLAĆE I SOCIJALNO OSIGURANJE – plaće i naknade

- nemaju zasnovan radni odnos i/ili
- ne obavljaju samostalnu djelatnost obrta, slobodnog zanimanja i/ili poljoprivrede i šumarstva.

Prema čl. 9. st. 1. toč. 6. Zakona o porezu na dohodak (Nar. nov., br. 115/16. – 138/20.), porez na dohodak ne plaća se na primitke **učenika i studenata** za rad preko učeničkih i studentskih udruga, po posebnim propisima, do propisanog iznosa. Zakon o porezu na dohodak od 1. siječnja 2021. godine pod neoporezivim primicima više ne smatra samo zarade redovitih studenata, nego i izvanrednih studenata koji rade preko ovlaštenih posrednika te zarade učenika koji povremeno rade preko ovlaštenih posrednika.

Slijedom toga, prema Zakonu o obavljanju studentskih poslova i Zakonu o porezu na dohodak, zarada koju redoviti ili izvanredni student (izvanredni, uz propisane uvjete) i učenik srednje škole ostvari radom preko ovlaštenog posrednika nije oporeziva porezom na dohodak do iznosa **63.000,00 kn godišnje**, a sastoji se od dva dijela:

- propisane neoporezive svote od **15.000,00 kn godišnje** (čl. 6. st. 1. toč. 2. Pravilnika o porezu na dohodak, Nar. nov., br. 10/17. – 1/19.) i
- neoporezivog godišnjeg osobnog odbitka u iznosu **48.000,00 kn** (12 x 4.000,00 kn) koji student odnosno učenik koristi bez obveze prethodnog pribavljanja porezne kartice (čl. 52. st. 5. Pravilnika o porezu na dohodak).

Posrednik je dužan u svojim evidencijama osiguravati podatke o iznosu primitka koji je isplatio pojedinom studentu odnosno učeniku. Ta obveza proizlazi iz posebnih propisa koji uređuju uvjete pod kojima posrednici mogu posredovati u zapošljavanju učenika i redovitih studenata, a propisana je i čl. 52. st. 6. Pravilnika o porezu na dohodak.

Student i učenik koji je tijekom godine ostvario primitke od dva ili više isplatiatelja, dužan je prije isplate, isplatiatelju dostaviti vjerodostojne isprave o primicima ostvarenima kod drugog ili drugih isplatiatelja. Ukoliko se radi o prvoj isplati u tijeku godine, student odnosno učenik prvom isplatiatelju dostavlja vlastoručno potpisanu izjavu u kojoj navodi da u tijeku kalendarske godine nije kod drugih isplatiatelja ostvario primitke.

5.2. Naknada koju posrednik isplaćuje kao oporezivi primitak

Neoporeziva je godišnja zarada studenata i učenika ostvarena preko ovlaštenog posrednika, ukupno do **63.000,00 kn**. Razlika zarade koja prelazi 63.000,00 kn u poreznom se smislu smatra **drugim dohotkom** i podliježe plaćanju poreza na dohodak po stopi od 20 % te može biti pririza ako je propisan prema prebivalištu/uobičajenom boravištu studenta odnosno učenika. **Činjenica da se iz studentske ili učeničke zarade ušteđe porez na dohodak kao porez po odbitku, ne utječe na osnovicu za obračun doprinosa i posredničke provizije.** Porez na dohodak je obveza studenta odnosno učenika, a osnovica za obračun obveznih doprinosa i posredničke provizije je ukupna zarada, tj. oporezivi i neoporezivi dio te zarade. Ove odredbe propisa ilustriramo na primjeru studentske zarade jer je objektivno teško pretpostaviti da učenik koji smije raditi samo tijekom školskih praznika, može ostvariti zaradu veću od neoporezivih 63.000,00 kn.

Primjer 2. – Obračun iznosa koji plaća naručitelj studentskog posla, ako je dio zarade studenta neoporeziv, a dio oporeziv

Studentu s prebivalištem u Zagrebu posrednik isplaćuje naknadu za rad obavljen od 1. listopada do 10. studenoga 2021. godine, u iznosu 9.000,00 kn. U ugovoru o obavljanju studentskog posla navedeni su razlozi zbog kojih je ugovor sklopljen na rok duži od mjesec dana. Studentu je već u prethodnim mjesecima 2021. isplaćen primitak u visini 58.000.000 kn, tako da dio primitka koji mu posrednik isplaćuje 15. prosinca 2021. podliježe plaćanju poreza na dohodak po odbitku. Student ima prebivalište u Zagrebu.

Posrednik će naručitelju posla fakturirati iznos koji se sastoji od:

Red. br.	Opis	Iznos u kn
1.	Zarada studenta	9.000,00
2.	Osnovica za obračun obveznih doprinosa	9.000,00
3.	Poseban doprinos za mirovinsko osiguranje osoba osiguranih u posebnim okolnostima – 5,0 %	450,00
4.	Poseban doprinos za zdravstveno osiguranje osoba osiguranih u posebnim okolnostima – 0,5 %	45,00
5.	Provizija posrednika (12,5 % na zaradu studenta)	1.125,00
6.	Ukupno	10.620,00

Pri isplati zarade, posrednik će od dijela zarade koji podliježe oporezivanju porezom na dohodak po odbitku, ustegnuti porez po stopi od 20 % i pririz. Obračun poreza na dohodak po odbitku je sljedeći:

Red. br.	Opis	Iznos u kn
1.	Ukupni primitak studenta	9.000,00
2.	Od toga – neoporezivi primitak (razlika između 58.000,00 i 63.000,00 kn)	5.000,00
3.	Od toga – oporezivi primitak (osnovica za obračun poreza na dohodak po odbitku od drugog dohotka)	4.000,00
4.	Porez na dohodak – 20 %	800,00
5.	Pririz porezu na dohodak -18 %	144,00
6.	Porez i pririz – ukupno	944,00
7.	Neto iznos oporezivog dijela primitka od drugog dohotka	3.056,00
8.	Ukupni neto primitak studenta (neoporezivi i oporezivi dio primitka)	8.056,00

Oporezivi dio zarade studenta ili učenika ostvaren preko ovlaštenog posrednika je klasificiran kao primitak po osnovi drugog dohotka, a na taj se izvor dohotka ne odnosi oslobođenje propisano Zakonom o porezu na dohodak u visini 100 % poreza za porezne obveznike mlađe od 25 godina odnosno u visini 50 % za porezne obveznike mlađe od 30 godina. Predmetno se oslobođenje odnosi samo na dohodak ostvaren u radnom odnosu.

Student i učenik koji je tijekom godine radeći preko ovlaštenih posrednika ostvario zaradu veću od 15.000,00 kn na tom je primitku već iskoristio dio ili, ovisno o iznosu, možda i ukupni godišnji osnovni osobni odbitak. Na primjer, student koji u 2021. godini preko ovlaštenih posrednika ostvari primitak u iznosu 35.000,00 kn, na tom je primitku iskoristio 20.000,00 kn svog godišnjeg prava na osobni odbitak kao neoporezivi dio godišnjeg dohotka, što će, ovisno o ostvarenim primicima iz drugih izvora godišnjih dohodaka možda utjecati na njegovu ukupnu godišnju poreznu obvezu.

www.rif.hr

Primjer 3. – Utjecaj iskorištenja osobnog odbitka pri isplati zarade za rad preko posrednika na ukupnu godišnju poreznu obvezu studenta ili učenika

Za rad preko ovlaštenog posrednika student je u prvih osam mjeseci 2021. godine ostvario primitak u iznosu 55.000,00 kn, od čega je 15.000,00 kn neoporezivi iznos, a preostalih 40.000 kn odnosi se na neoporezivi dio godišnjeg osobnog odbitka. Od 1. rujna 2021. bivši student se zaposlio, pribavio poreznu karticu PK i do kraja 2021. primio je 3 mjesečne plaće, svaka po 8.000,00 kn bruto. Na svakoj je mjesečnoj plaći iskoristio mjesečni osobni odbitak u iznosu 4.000,00 kn, tako da je ukupno pri isplati mjesečnih plaća iskoristio 12.000,00 kn osobnog odbitka (4.000,00 kn x 3 isplate u 2021. godini). Dakle, ukupno je tijekom 2021. godine iskoristio 52.000,00 kn osobnog odbitka (40.000,00 na studentskoj zaradi i 12.000,00 pri isplati mjesečnih plaća).

Pravo na godišnji osobni odbitak ove osobe iznosi 48.000,00 kn (pretpostavka je da nema uzdržanih članova obitelji). U godišnjem obračunu poreza na dohodak koji će za njega za 2021. godinu po službenoj dužnosti sastaviti Porezna uprava, bit će mu utvrđena razlika poreza na dohodak. Ako nema drugih primitaka koji se uključuju u godišnji dohodak, u godišnjem obračunu će mu se utvrditi obveza poreza obračunana na osnovicu u iznosu 4.000,00 kn (52.000,00 – 48.000,00), tj. na svotu tijekom godine prekomjerno iskorištenog godišnjeg osobnog odbitka. Dakako, ako se radi o osobi koja je mlađa od 25 godina, bit će u 100 % iznosu oslobođen obveze poreza na dohodak, a ako se radi o osobi koja je starija od 25, ali mlađa od 30 godina, oslobođenje se ostvaruje u visini iznosi 50 % godišnjeg poreza na dohodak po osnovi nesamostalnog rada obračunanog na poreznu osnovicu koja podliježe poreznoj stopi od 20 %. No ako je osoba starija od 30 godina, Porezna uprava će mu izdati rješenje o obvezi plaćanja razlike poreza na dohodak po godišnjem obračunu.

5.3. Način isplate zarade koju isplaćuje ovlašteni posrednik

Prema čl. 92. Pravilnika o porezu na dohodak neoporezivi primitci studenata i učenika za rad preko ovlaštenih posrednika, mogu se isplaćivati na žiro ili na **tekući račun**.

Dio primitka koji podliježe oporezivanju prema pravilima obračuna poreza po odbitku od drugog dohotka, obvezno se doznajuje na žiroračun studenta ili učenika.

6. POREZNA OBILJEŽJA PRIMITAKA KOJE STUDENTU I UČENIKU IZRAVNO ISPLAĆUJE NARUČITELJ

6.1. Naknada troškova dolaska na posao

Prema Zakonu o obavljanju studentskih poslova, naručitelj posla može u trostranom ugovoru koji se sklapa između naručitelja, studenta kao izvođača i ovlaštenog posrednika, preuzeti obvezu da studentu nadoknadi troškove prijevoza za dolazak na posao i odlazak s posla, u visini kako stranke ugovore. Takvu obvezu može preuzeti i naručitelj koji za povremeni rad angažira učenika srednje škole.

Prema poreznim propisima, **nije dozvoljeno neoporezivo isplatiti naknadu troškova prijevoza za dolazak na posao osobama koje nisu zaposlene kod isplatiatelja**. Student i učenik rade kod isplatiatelja, ali nisu zaposlenici pa naručitelj koji je preuzeto obvezu isplate troškova prijevoza, može postupiti na jedan od sljedeća dva načina:

PLAĆE I SOCIJALNO OSIGURANJE – plaće i naknade

- za iznos troškova prijevoza povećati zaradu koju će studentu ili učeniku isplatiti posrednik, što podrazumijeva da će posrednik i na taj iznos zaračunati obvezne doprinose i posredničku proviziju ili
- naknadu troškova prijevoza izravno isplatiti studentu odnosno učeniku, kao primitak od drugog dohotka.

Ako naručitelj izravno studentu ili učeniku isplaćuje primitak namijenjen za podmirivanje troškova prijevoza za dolazak na posao, naručitelj je kao isplatiatelj drugog dohotka obavezan:

- ugovorenu neto naknadu troškova prijevoza preračunati u bruto drugi dohodak
- iz bruto iznosa obračunati i platiti 10 % doprinosa za mirovinsko osiguranje (7,5 % za prvi i 2,5 % za drugi mirovinski stup)
- obračunati porez po odbitku po stopi od 20 % i uvećati ga za prirez ukoliko je propisan prema prebivalištu/boravištu studenta/učenika
- na bruto primitak obračunati i platiti 7,5 % doprinosa za obvezno mirovinsko osiguranje
- neto svotu naknade za prijevoz studentu odnosno učeniku doznajati na njegov žiroračun
- na dan isplate Poreznoj upravi ispostaviti obrazac JOPPD s podacima o primatelju drugog dohotka, isplaćenom iznosu te o obračunatim doprinosima i porezu na dohodak.

6.2. Isporuka obroka tijekom rada bez obveze plaćanja tržišne cijene

Prema Zakonu o obavljanju studentskih poslova, naručitelj može u ugovoru preuzeti obvezu isplate naknade za topli obrok studentu tijekom rada. Iako u propisima koji uređuju povremeni rad učenika srednjih škola o tome nema posebnih odredbi, proizlazi da i naručitelj povremenog učeničkog rada može učeniku omogućiti konzumiranje obroka tijekom rada ili mu osigurati novčani iznos za plaćanje prehrane.

Ako se naknada za prehranu isplaćuje u novcu, naručitelj i izvršitelj mogu, kao i kod naknade troškova prijevoza za dolazak na posao, za ugovoreni iznos povećati studentovu/učeničkovu dnevnu odnosno mjesečnu zaradu koju mu isplaćuje posrednik. U tom će slučaju dio zarade namijenjen za prehranu tijekom rada podliježati obvezi posebnih doprinosa za osobe osigurane u posebnim okolnostima po zbrojenoj stopi od 5,5 % i obvezi plaćanja posredničke provizije, što će sve ovlašteni posrednik zaračunati naručitelju.

U praksi su češće situacije da naručitelj studentu i/ili učeniku koji kod njega radi preko ovlaštenog posrednika omogući konzumaciju obroka u vlastitom restoranu odnosno da mu na drugi način osigura prehranu tijekom radnog vremena. Ta je praksa raširena kod poslodavaca/naručitelja koji imaju vlastiti radnički restoran, kod ugostitelja, građevinara i dr. Ako se studentu i/ili učeniku omogućava konzumacija obroka tijekom rada, a on ne plaća nikakvu cijenu ili plaća cijenu koja je niža od tržišne cijene, kod naručitelja ostvaruje **primitak u naravi koji se oporezuje kao drugi dohodak**.

Naručitelj/poslodavac je obavezan tržišnu vrijednost tijekom mjeseca konzumiranih obroka preračunati u bruto svotu drugog dohotka (neto vrijednost uključuje i porez na dodanu vrijednost), obračunati i platiti doprinose iz primitka (10 % doprinosa za obvezno mirovinsko osiguranje), doprinos na primitak (doprinos za obvezno zdravstveno osiguranje po stopi od 7,5 %), porez na dohodak po stopi od 20 % i možebitni prirez. Za primitke u naravi obvezna javna davanja dospijevaju do 15. u mjesecu za isporuke obavljene tijekom prethodnog mjeseca. Obrazac JOPPD treba ispostaviti na dan plaćanja doprinosa i poreza na dohodak.

PLAĆE I SOCIJALNO OSIGURANJE – plaće i naknade

Primjer 4. – Isporuca u naravi studentu koji kod poslodavca (naručitelja) radi na temelju Zakonu o obavljanju studentskih poslova

Student s prebivalištem u gradu koji ima stopu prireza od 10 %, tijekom turističke sezone radi kao konobar, kod naručitelja koji obavlja ugostiteljsku djelatnost. Radio je tijekom cijelog mjeseca srpnja 2021., uz ugovorenu zaradu od 30,00 kn po satu. Poslodavac zapošljava i sezonske radnike. Sve osobe koje kod toga poslodavca rade u sektoru usluživanja hrane i pića, imaju pravo na konzumiranje jednog obroka dnevno na teret poslodavca. Prema ugovoru sa studentom, poslodavac je kao naručitelj studentskog posla, obavezan i studentu na svoj teret osigurati jedan obrok dnevno u svom ugostiteljskom objektu, s tim da student naručitelju ne plaća naknadu za konzumirane obroke. Za mjesec srpanj zarada studenta iznosi 5.280,00 kn (176 sati x 30,00 kn) i u ukupnoj je svoti neoporeziva, a tržišna vrijednost konzumiranih obroka zajedno s porezom na dodanu vrijednost iznosi 880,00 kn (22 dana x 40,00 kn po obroku).

Posrednik će naručitelju studentskog posla, nakon što student i naručitelj prema prethodno potpisanom ugovoru potpišu izjavu kojom potvrđuju konačni broj sati ili dana obavljenog posla, ispostaviti fakturu koja će imati sljedeće elemente:

Red. br.	Opis	Iznos u kn
1.	Zarada studenta	5.280,00
2.	Osnovica za obračun obveznih doprinosa	5.280,00
3.	Poseban doprinos za mirovinsko osiguranje osoba osiguranih u posebnim okolnostima – 5,0 %	264,00
4.	Poseban doprinos za zdravstveno osiguranje osoba osiguranih u posebnim okolnostima – 0,5 %	26,40
5.	Provizija posrednika (12,5 % na zaradu studenta)	660,00
6.	Ukupno	6.230,40

Prema radnom i poreznom zakonodavstvu student nije radnik i poslodavac (naručitelj) mu ne može neoporezivo omogućavati prehranu

tijekom rada. S obzirom da je naručitelj posla studentu omogućavao primitke u naravi, a nije ih naplaćivao od studenta (nije ih uključio u zaradu koja se isplaćuje preko ovlaštenog posrednika, od koje bi sam student podmirio troškove prehrane tijekom rada), naručitelj je obavezan primitke u naravi preračunati u bruto drugi dohodak i do 15. kolovoza 2021. platiti doprinose, porez na dohodak i prirez te ispostaviti JOPPD obrazac s iskazanim podacima o primitku u naravi i o obračunanim i plaćenim javnim davanjima na taj primitak. Obračun je sljedeći:

Red. br.	Opis	Iznos u kn
1.	Neto vrijednost primitka u naravi, s uključenim PDV-om	880,00
2.	Bruto iznos naknade (koef. 1,424501)	1.253,56
3.	Osnovica za doprinose	1.253,56
Doprinos iz osnovice:		
4.	– 7,5 % za mir. osig. I. stup	94,02
	– 2,5 % za mir. osig. II. stup	31,34
	– ukupno	125,36
5.	Dohodak / Osnovica za porez na dohodak	1.128,20
6.	Porez na dohodak – 20 %	225,64
7.	Prirez porezu na dohodak – 10 %	22,56
8.	Porez i prirez ukupno	248,20
9.	Neto primitak od drugog dohotka u naravi	880,00
10.	Doprinos na osnovicu – 7,5 % za zdravstv. osig.	94,02
11.	Ukupni trošak isplatioca	1.347,58

Za zaradu ostvarenu tijekom srpnja 2021. koja se studentu isplaćuje u novcu, posrednik će na dan isplate ispostaviti obrazac JOPPD, a za primitak od drugog dohotka u naravi naručitelj posla je obavezan do 15. kolovoza 2021. ispostaviti JOPPD obrazac s podacima o primitku u naravi isporučenom tijekom mjeseca srpnja 2021. Za ilustraciju, prema podacima iz primjera, na istom predlošku prikazujemo podatke na stranici B obrasca JOPPD za oba obveznika izvještavanja (svaki obveznik izvještavanja ispostavlja svoj JOPPD obrazac). Podaci na stranici B su sljedeći:

- stranica B-

I. OIB podnosioca izvješća: xxxxxxxxxxxx		II. Oznaka izvješća 21.xxx		III. Vrsta izvješća 1		IV. Redni broj stranice												
2.	4.	6.1.	7.1.	8.	10.	10.0.	11.	12.1.	12.3.	12.5.	12.7.	12.9.	13.2.	13.4.	14.1.	15.1.	16.1.	17.
Šifra općine/gradonačelnika/prebivališta/boravišta	OIB stjecatelja/osiguravanih	Oznaka stjecatelja/osiguravanih	Obveza dodatnog doprinosa za MO za staž s povećanim trajanjem	Oznaka prvog/zadnjeg mjeseca u osiguranju po istoj osnovi	Ukupni sati rada	Od toga neodređeni sati	Iznos primitka (oporezivi)	Doprinos za mirovinsko osiguranje	Doprinos za zdravstveno osiguranje	Doprinos za zaposljavanje	Dodatni doprinos za mirovinsko osiguranje	Poseban doprinos za zaposljavanje	Izdatak - uplaćeni odbitak	Osobni odbitak	Iznos obračunog poreza na dohodak	Oznaka neoporezivog primitka	Oznaka načina isplate	Obračunani primitak od nesam. rada (plaća)
1. Redni broj	3.	5.	6.2.	7.2.	9.	10.1.	10.2.	12.	12.2.	12.4.	12.6.	12.8.	13.1.	13.3.	13.5.	14.2.	15.2.	16.2.
	Šifra općine/gradonačelnika	Ime i prezime stjecatelja/osiguravanih	Oznaka primite obveze za poćicanje dopri-nosa osoba s invalidite-tom	Obveza posebnog doprinosa za poćicanje dopri-nosa osoba s invalidite-tom	Oznaka punog/nepunog radnog vremena ili rada s polovicom radnog vremena	Razdoblje obračuna od	Razdoblje obračuna do	Osnovica za obračun doprinosa	Doprinos za mirovinsko osiguranje - li STUP	Doprinos za zaštitu zdravlja na radu	Dodatni doprinos za mirovinsko osiguranje za staž koji se računa s poveć. tra.	Poseban doprinos za zdravstvene zaštite u inozemstvu	Izdatak	Dohodak	Porezna osnova	Iznos obračunog prireza na dohodak	Iznos neoporezivog primitka	Iznos za isplatu

Podaci na obrascu JOPPD koji ispostavlja ovlašteni posrednik (isplatioca zarade u novcu):

1.	03573	12312312312	5501	0	0	0	0	0,00	264,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	15	1	0,00
	00000	Marko Matić	5104	0	0	01.07.2021.	31.07.2021.	5.280,00	0,00	26,40	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5.280,00	5.280,00	

Podaci na obrascu JOPPD koji za primitak u naravi ispostavlja naručitelj studentskog posla:

1.	03573	12312312312	4002	0	0	0	0	1.253,56	94,02	94,02	0,00	0,00	0,00	125,36	0,00	225,64	0	5	0,00
	00000	Marko Matić	4017	0	0	01.01.2021.	31.12.2021.	1.253,56	31,24	0,00	0,00	0,00	0,00	1.128,20	1.128,20	22,56	0,00	880,00	

6.3. Nadoknađivanje troškova službenih putovanja

S obzirom da studenti mogu obavljati gotovo sve poslove koje kod odnosnog poslodavca (naručitelja) obavljaju zaposleni radnici, u praksi se javlja potreba uputiti ih na službeni put u svrhu obavljanja ugovorenih poslova u nekom drugom mjestu, što otvara pitanja vezana uz porezna obilježja naknada troškova službenog putovanja (prijevoz na službenom putu, smještaj, dnevnice i dr.). Zbog prirode povremenog učeničkog rada, objektivno se ne događa upućivanje na službeni put učenika koji rade preko ovlaštenih posrednika.

Važeći propisi o porezu na dohodak ne omogućavaju neoporezivo nadoknađivanje troškova službenih putovanja osobama koje nisu zaposlenici isplatitelja. Naručitelj i student kao izvođač morali bi utanačiti zaradu studenta u iznosu koji bi mu omogućio podmirivanje troškova službenog putovanja, što podrazumijeva isplatu i toga dijela zarade preko ovlaštenog posrednika. Druga mogućnost je izravna isplata studentu odnosno izravno plaćanje dobavljačima usluga koje je student koristio tijekom službenog putovanja, što se u poreznom smislu smatra drugim dohotkom koji je naručitelj studentu isplatio odnosno omogućio u naravi.

Iznimka od općeg poreznog pravila su neprofitne organizacije koje prema čl. 9. st. 1. t. 11. Zakona o porezu na dohodak mogu fizičkim osobama koje u toj organizaciji nisu u tekućoj poreznoj godini do upućivanja na službeni put ostvarile primitak po osnovi drugog dohotka, neoporezivo nadoknaditi sve troškove službenih putovanja, u jednakom iznosu i uz iste uvjete kao da se radi o zaposlenicima. S obzirom da neprofitna organizacija koja preko ovlaštenog posrednika angažira studenta za obavljanje nekog posla, studentu ne isplaćuje naknadu izravno, nego preko posrednika, nameće se pitanje jesu li u tom slučaju ispunjeni porezni uvjeti za neoporezivo nadoknađivanje troškova službenog putovanja radno angažiranog studenta. O tome nema službenih stajališta nadležnih poreznih tijela. Prema gospodarskim obilježjima odnosa studenta kao izvršitelja i neprofitne organizacije kao naručitelja naplatnog posla, proizlazi da se student ne može smatrati osobom koja kod isplatitelja ne ostvaruje primitak za obavljeni rad. Student ostvaruje primitak radom u neprofitnoj organizaciji, samo se isplata obavlja preko posrednika, što ne mijenja suštinu toga odnosa.

Sukladno iznijetom stajalištu, neprofitna organizacija može studentu koji u toj organizaciji radi preko ovlaštenog posrednika neoporezivo nadoknaditi troškove smještaja i prijevoza na službenom putovanju, uz uvjet da račun za prijevoz i smještaj glase na tu neprofitnu organizaciju (čl. 9. st. 1. toč. 12. Zakona o porezu na dohodak).

7. STUDENTI I UČENICI KOJI RADE PREKO POSREDNIKA KAO UZDRŽAVANI ČLANOVI OBITELJI

Za studenta i učenika koji radom preko ovlaštenih posrednika u tijeku godine ostvari primitak veći od 15.000 kn, roditelj ili druga osoba nema pravo na uvećanje osobnog odbitka kao poreznu olakšicu. U 15.000,00 kn se uključuje samo zarada studenta odnosno

PLAĆE I SOCIJALNO OSIGURANJE – plaće i naknade

učenika (iznos koji je studentu/učeniku doznačen na račun, na toj svoti nema poreza na dohodak i prireza), a ne uključuju se doprinosi plaćeni na ostvarenu zaradu koji su normativno uređeni kao obveza posrednika.

Ukoliko je roditelj ili drugi porezni obveznik za studenta ili učenika tijekom godine koristio osobni odbitak (npr. pri isplati plaće), a iz podataka o godišnjem ostvarenom primitku studenta odnosno učenika proizlazi da je to pravo izgubio, porezno tijelo će u posebnom postupku godišnjeg obračuna poreza na dohodak roditelju odnosno drugom poreznom obvezniku koji je za odnosnog studenta ili učenika tijekom godine koristio umanjenje porezne osnovice, utvrditi razliku za plaćanje poreza na dohodak po godišnjem obračunu.

8. EVIDENCIJE I PODACI KOJE O RADU STUDENATA I UČENIKA VODE NARUČITELJI POSLA

Iako se naručitelji studentskih poslova prema posebnom zakonu i naručitelji koji u razdoblju školskih praznika radno angažiraju učenike srednjih škola, ne smatraju poslodavcima u smislu Zakona o radu i posebnih propisa koji uređuju radni odnos, ipak imaju određene obveze propisane radnim zakonodavstvom. Te se obveze odnose na organizaciju radnog vremena (posebno u vezi zaštite maloljetnika), zaštitu na radu i vođenje evidencija o studentima i učenicima koji kod njih rade.

Poslodavci koji preko ovlaštenih posrednika angažiraju studente i učenike srednjih škola dužni su o njihovom radu voditi posebne evidencije propisane Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja evidencije o radnicima (Nar. nov. br., 73/17.), kao podzakonskim aktom Zakona o radu. Ako koristi rad studenata i/ili učenika srednjih škola, poslodavac je dužan u posebnoj evidenciji, odvojenoj od evidencije o radnicima, voditi sljedeće podatke:

1. ime i prezime učenika odnosno studenta
2. osobni identifikacijski broj (OIB)
3. spol
4. dan, mjesec i godina rođenja
5. prebivalište, odnosno boravište
6. naziv ugovora ili akta temeljem kojeg učenik odnosno student radi kod poslodavca (ugovor o posredovanju) te dokaz o udovoljavanju propisanim uvjetima za obavljanje tih poslova, ako se takav dokaz traži po posebnom propisu
7. mjesto rada
8. datum početka rada, i
9. datum prestanka rada.

Evidenciju treba početi voditi datumom početka rada studenta odnosno učenika i ažurno je voditi do prestanka rada tih osoba. Ako prema posebnom propisu postoji obveza vođenja dodatnih podataka, evidenciju treba proširiti tim dodatnim podacima. Npr. ako je u ugovoru sa studentom ugovoreno plaćanje rada po odrađenom satu, evidenciju treba proširiti podacima o dnevno odrađenim satima rada. Kao i za zaposlene radnike, podaci se mogu voditi u pisanom ili u elektroničkom obliku, a treba ih čuvati najmanje šest godina računajući od datuma prestanka rada studenta odnosno učenika.